

32 637 Bedrijfslevenbeleid
32 813 Kabinetsaanpak Klimaatbeleid
Nr. 695 Brief van de minister van Klimaat en Groene
Groei

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 mei 2025

Mede namens de minister van Economische Zaken, de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat stuur ik u deze brief over de verduurzaming van het mkb.

Met ruim 400.000 mkb-bedrijven in Nederland, variërend van lokale kappers tot industriële bakkers en metaalbewerkingsbedrijven, speelt het mkb niet alleen een cruciale rol op het vlak van werkgelegenheid en voor de lokale gemeenschap, maar ook in het behalen van de nationale verduurzamingsdoelen. Het mkb is een belangrijk onderdeel van een toekomst waarin Nederland zowel een welvarend als een duurzaam land is. Een toekomst waarin bedrijven en organisaties (zowel winst gedreven als met een maatschappelijke doelstelling) succesvol zijn, voor werkgelegenheid zorgen en klimaatneutraal zijn. Een toekomst waarin innovatieve, duurzame en circulaire bedrijven en organisaties uit Nederland de wereld veroveren. Maar ook een toekomst waar de kledingwinkel om de hoek, de garage op het bedrijventerrein, het poppodium in het centrum en de glasfabriek net buiten het dorp succesvol kunnen ondernemen. Elke dag zien we weer nieuwe en oude bedrijven grote stappen maken naar die duurzame toekomst. Tegelijkertijd moeten we ook niet onderschatten dat dit grote aanpassingen en investeringen zijn voor bedrijven en organisaties. Vooral omdat klimaatneutraal en circulair worden lang niet de enige uitdagingen zijn waar bedrijven zich toe moeten verhouden. Een krappe arbeidsmarkt, een vol stroomnet en internationale spanningen zijn maar een kleine selectie van deze uitdagingen.

Om te zorgen dat zoveel mogelijk bedrijven en maatschappelijke organisaties uit deze diverse groep de transitie naar een duurzame en circulaire bedrijfsvoering zo goed mogelijk kunnen maken, is op sommige onderdelen ondersteuning vanuit de overheid nodig. Ondersteuning met informatie over welke verduurzaming een bedrijf of organisatie kan doorvoeren en wat daarvoor nodig is. Ondersteuning bij het vinden van de juiste (gunstige) financiering. Maar soms ook directe financiële ondersteuning om een investering

in een duurzame ontwikkeling wel mogelijk te maken, of om de exploitatie van een duurzaam proces concurrerend te maken ten opzichte van het fossiele alternatief.

Op 14 mei 2024 stuurde het Kabinet een Kamerbrief over de stand van zaken van de verduurzaming van het mkb.¹ Daarin is aangegeven dat er in financiële zin een aanzienlijke ondersteuning beschikbaar is voor het mkb, circa € 4,6 miljard per jaar. Tegelijkertijd kunnen ondernemers niet altijd de juiste ondersteuning vinden. Deels komt dit door het grote aantal regelingen, deels door hoe de Rijksoverheid de ondersteuning heeft georganiseerd of dat deze niet helemaal aansluit op de praktijk, en deels doordat er nog witte vlekken zitten in de ondersteuning. Het afgelopen jaar heeft daarom een interdepartementale werkgroep inzichtelijk gemaakt hoe binnen het bestaande beleid de ondersteuning aan het mkb bij de verduurzaming effectiever en efficiënter kan. Daarbij is expliciet gekeken naar hoe we het voor ondernemers makkelijker kunnen maken om een stap in de verduurzaming te zetten. Er is niet gekeken naar (nieuwe) normering. Op basis van de resultaten uit dit traject zijn acties geformuleerd. Het komende jaar gaan we uitvoering geven aan deze acties met als doel om het voor bedrijven en organisaties in het mkb makkelijker en haalbaarder te maken om stappen te zetten in de verduurzaming.

Resultaten Interdepartementale Werkgroep Verduurzaming mkb (IWVM)

In de onderstaande tekst beschrijven we de samenstelling, scope, uitvoering en resultaten van de IWVM.

Samenstelling & scope

De IWVM is een samenwerking tussen de ministeries Klimaat en Groene Groei (KGG), Economische Zaken (EZ), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) aangevuld met de Kamer van Koophandel (KVK) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Daarnaast is er over de opzet, analyses en de conclusies van de werkgroep meerdere keren overleg geweest met en input ontvangen van een klankbordgroep. In deze klankbordgroep zijn MKB Nederland, Ondernemend Nederland, de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO), MVO Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Nationaal Klimaat Platform (NKP) vertegenwoordigd.

¹ Kamerstukken II 2023/24, 32 637, nr. 640.

De opdracht aan de werkgroep was om tot verbeteringen te komen in het beleid dat mkb-ondernemers ondersteunt. Daarbij is dus alleen gekeken naar ondersteunende regelingen en programma's. Normering is buiten de scope gelaten van deze werkgroep. Om de opdracht gericht te maken is ook gekozen om binnen verduurzaming primair te kijken naar klimaatmitigatie en energievraagstukken en in mindere mate naar circulariteit en klimaatadaptatie. Ook is er voor gekozen om ZZP'ers buiten de scope van deze werkgroep te houden, omdat er bij dit type ondernemers minder vaak sprake is van een eigen bedrijfsgebouw of een te verduurzamen bedrijfsproces.

Resultaten

De resultaten van de werkgroep zijn gegroepeerd in drie thema's:

1. Verbeter de randvoorwaarden voor verduurzaming.
2. Verbeter het aanbod van regelingen.
3. Verbeter de ondersteuning aan groepen of collectieven.

Elk thema is verder uitgewerkt in een aantal acties. Hieronder beschrijven we kort de drie verschillende thema's. In bijlage 1 gaan we dieper in op deze thema's en beschrijven we de concrete acties die de werkgroep de komende periode gaat uitvoeren.

Thema 1: Verbeter de randvoorwaarden voor verduurzaming.

Om de stap naar een duurzame bedrijfsvoering succesvol te kunnen zetten is het belangrijk dat: de mogelijkheden om te verduurzamen er zijn, het duidelijk is wat verduurzaming betekent voor de onderneming en dat het duidelijk welke ondersteuning er voor verduurzaming is. Met andere woorden de randvoorwaarden voor verduurzaming moeten op orde zijn. De werkgroep concludeert dat hier verbetering mogelijk is. Zo kunnen doelen waar bedrijven naar toe werken helderder en consequenter en is de informatieverstrekking aan ondernemingen over verduurzaming soms diffuus. Verder is het handelingsperspectief bij netcongestie niet altijd duidelijk en kan de samenwerking met medeoverheden bij het ondersteunen van het mkb beter. Daarom heeft de werkgroep vijf acties uitgewerkt die deze randvoorwaarde voor verduurzaming van ondernemingen verbeteren.

Thema 2: Verbeter het aanbod van regelingen.

Verduurzamen betekent voor veel ondernemingen investeren. Investeren in isolatie, zonnepanelen, (industriële) warmtepompen, elektrische ovens, elektrisch vervoer enz. Dit zijn investeringen die een onderneming niet altijd (direct) kan opbrengen en die niet in alle gevallen al concurrerend zijn met fossiele processen. Daarom biedt het Rijk een breed scala aan programma's en regelingen aan

die ondernemingen helpen bij het doen van deze investeringen. Tegelijkertijd zien we ook dat door het grote aantal regelingen en programma's het aanbod niet altijd goed te overzien is. Daarnaast past nog niet elke vraag op dit moment goed in de bestaande regelingen. Zo worden ondernemingen nu ondersteund bij het opstellen van een verduurzamingsplan voor het gebouw en het proces, maar zit mobiliteit hier nog niet in. Ook vallen investeringen die efficiëntie stimuleren en die helpen duurzamer gedrag van klanten, medewerkers en toeleveranciers te stimuleren niet altijd binnen regelingen. Daarom heeft de werkgroep vier acties geformuleerd om het aanbod van regelingen te verbeteren.

Thema 3: Verbeter de ondersteuning aan groepen of collectieven.

De ondersteuning bij verduurzaming is nu vaak gericht op individuele bedrijven of organisaties, terwijl ondersteuning aan groepen of collectieven van bedrijven of organisaties vaak efficiënter is. Zowel voor de bedrijven of organisaties zelf als voor de overheid. Daarom is het goed om collectieve verduurzaming van ondernemingen te stimuleren en te belonen én om het netwerk van dienstverleners rond een ondernemer (accountants, installateurs, brancheverenigingen) beter bij de verduurzaming te betrekken. Ook kunnen de programma's voor verduurzaming van bedrijventerreinen meer worden gestroomlijnd zodat het helderder is voor welke vraag men bij welk programma terecht kan en kan ook aandacht voor bedrijven en bedrijventerreinen binnen de lokale warmtetransitie worden verbeterd. Daarom heeft de werkgroep vier acties geformuleerd om de ondersteuning aan collectieven te verbeteren.

Uitvoering

Het komende jaar gaat het Kabinet aan de slag met de uitvoering van de drie thema's zoals ze hiervoor en in de bijbehorende notitie uit bijlage 1 staan beschreven. Alle daarbij behorende acties worden opgepakt, maar gezien het aantal acties zal daar wel een prioritering in de tijd in aangebracht worden. De uitvoering vindt plaats binnen de hiervoor gereserveerde middelen. In de uitvoering van deze thema's wordt samengewerkt met andere programma's die het mkb raken waaronder een nauwe samenwerking met het Actieagenda Mkb Dienstverlening van het ministerie van Economische Zaken.

Overzicht huidige regelingen en programma's

Bijlage 2 van deze brief is een bijgewerkt overzicht van alle regelingen en programma's die er op dit moment zijn die het mkb ondersteunen bij verduurzaming. Bij het opstellen van dit overzicht maken we gebruik van de onderverdeling van deze ondersteuning

zoals beschreven in de eerste Kamerbrief verduurzaming mkb van 6 april 2023.²

Vervolg

Efficiënte en effectieve ondersteuning aan het mkb bij verduurzaming is essentieel. Gezien haar belangrijke rol in de transitie naar een klimaatneutrale samenleving verdient het mkb namelijk de best mogelijk ondersteuning bij deze cruciale transitie. Daarom gaat het Kabinet voortvarend aan de slag met de thema's en acties die in deze brief en bijlage beschreven zijn. In de reguliere brieven over de verduurzaming van het mkb houden we de Kamer op de hoogte van de voortgang van dit proces.

De minister van Klimaat en Groene Groei,
S.T.M. Hermans

² Kamerstukken II 2022/23, 32 637, nr. 562.